

GAZETA LWOWSKA.

Z dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez pocztą: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 cent. Z pocztą: kwartalnie 5 zł.; miesięcznie 1 zł. 75 c. w. a.

Insercyja w półkolumnie drukiem garmont, 7 centów od wiersza — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

Cześć urzędowa.

(Ofiary dobroczynne.)

Do c. k. urzędu powiatowego w *Krakowcu* wpłynęło na wsparcie pogorzalców *Niemirowa* 8 złr. i *Cieszanowa* 8 złr., które niezwłocznie na miejsce przeznaczenia odesłane zostały.

Gmina *Belejów*, w obwodzie Stryjskim, celem zaprowadzenia u siebie uregulowanej nauki szkolnej zobowiązała się po wieczne czasy istniejący budynek szkolny i sprzęty szkolne utrzymywać zawsze w dobrym stanie, starać się o utrzymanie w szkole ochędóstwa, na opał szkoły dawać rocznie 60 fur drzewa, nareszcie każdoczesnemu nauczycielowi, który oraz ma pełnić służbę diaka, za co pobierać będzie dochody do tej funkcyi przywiązane a 20 złr. wynoszące, płacić rocznie 80 złr.

Gminy *Brzaza* i *Sukiel*, w obwodzie Stryjskim, celem zaprowadzenia w Brzazy uregulowanej nauki szkolnej, zobowiązały się po wieczne czasy: najdalej w ciągu 2 lat wystawić budynek szkolny i tenże utrzymywać w dobrym stanie, posprawić sprzęty szkolne, starać się o utrzymanie szkoły w ochędóstwie, na opał szkoły i mieszkania nauczyciela dawać rocznie 102 fur miękiego drzewa, nareszcie każdoczesnemu nauczycielowi, który oraz ma pełnić funkcyę diaka, za co pobierać będzie dochody do tej funkcyi przywiązane, płacić rocznie 80 złr.

Okazaną temi ofiarami troskliwość o poparcie oświaty ludu wiejskiego podaje się z wyrazem uznania do wiadomości powszechnej. Z c. k. galicyjskiego Namiestnictwa.

Lwów, 31. października 1865.

(Z urzędowej części Gazety wiedeńskiej.)

Jego c. k. Apost. Mość najwyższem piśmie odręcznem z 8go listopada r. b. przenieść najlaskawiej tajnego radcę i namiestnika Księstwa Krainy *Jana* barona *Schloissnigga* z uznaniem jego długoletniej, wiernej i pożytecznej służby w stały stan spoczynku, a tajnego radcę *Edwarda* barona *Bacha* mianować szefem kraju Księstwa Krainy z dotychczasowym jego tytułem i charakterem namiestnika.

Jego c. k. Apost. Mość raczył najwyższem postanowieniem z 7. listopada r. b. mianować najlaskawiej radcę ministeryalnego extra statum przy ministerstwie stanu *Karola Fiedlera* radcą nadwornym przy namiestnictwie w Tryeście.

Reskrypt królewski

względem otwarcia kroacko-slawońskiego sejmiku krajowego i propozycyji królewskich.

My Franciszek Józef Pierwszy, z Bożej łaski Cesarz arstryacki it.d. it.d. it.d.

Szanowni itd.

Zwołując po raz drugi sejm krajowy Naszego Królestwa Dalmacyi, Kroacyi i Sławonii, korzystamy z przyjemnością ze sposobności, aby Wam wszystkim oświadczyć Nasze królewskie pozdrowienie.

Także widzimy potrzebę dać Wam, od roku 1861 po raz wtóry, zapewnienie, że, jak pomysłność i rozwój potęgi kraju Nam przez Opatrzność powierzonych gorąco leży Nam na sercu, równie gorąco i szczerze przekonani jesteśmy, że ten wzniósł cel nie tylko nie usuwa organicznego, naturalnego rozwoju i wzmocnienia pojedynczych części tegoż, lecz przeciwnie podnosi je, i właśnie w niem może znaleźć swoją najsilniejszą i najtrwalszą podporę.

Odziedziczone instytucye, prawa i zwyczaje prawne tego Królestwa są równie jak jego sposób myślenia, język i narodowość, główną częścią składową jego wewnętrznej natury i oraz zasadą całej politycznej, intelektualnej i socyalnej budowy tegoż.

Tę naturalną zasadę bierzemy chętnie i stanowczo za punkt wyjścia dalszego rozwoju.

Strona historyczna nie jest więc dla Nas celem ostatecznym, lecz tylko najstosowniejszym, ponieważ na podstawie prawa, która sama jedna jest trwała, mogą tak dla kraju, jak i dla całego państwa powstać rzeczy nowe, na czasie będące.

Tak jak pewni jesteśmy, że Wy, reprezentanci zacnego ludu, będziecie wyznawać tę zasadę z tą samą otwartością i śmiałością, z jaką My uznaliśmy za dobre wypowiedzieć ją w obec Was, również przekonani jesteśmy, że nie będziecie obojętni na te uwagi, które względem najwyższych, jednakowo wszystkich krajów Naszej monarchyi dotyczących spraw wypowiedzieliśmy w pierwszej części Naszego królewskiego reskryptu z 8. listopada 1861.

Jest w istocie nieuniknioną potrzebą czasu, aby nadal w prawodawstwie nie tylko pojedynczych królestw i krajów Naszego

państwa, lecz i całej monarchyi reprezentanci ludów współdziałali uchwalając.

Które sprawy przytem jako wspólne uważane być mają, okazaliśmy w Naszym cesarskim dyplomie z 20. października 1860. Forma postępowania została oznaczona w ustawie zasadniczej, ogłoszonej Naszym patentem z 26. lutego 1861.

Udzielając Wam osnowę obudwu tych aktów, wzywam Was, abyście je przyjęli.

Taka jest pierwsza propozycya Nasza, względem której przeto przedewszystkiem innemi kwestyami postanowienia sejmiku oczekujemy.

Po załatwieniu tej sprawy, wierni Nam mili, przechodzić będziecie jako dalsze Nasze propozycye królewskie inne przedmioty, w porządku, w jakim w królewskim reskrypcie Naszym z dnia 8go listopada 1861 roku jako niezłatwione wskazane zostały.

Z powodu postanowienia ostatniego sejmiku względem stosunków do królestwa naszego węgierskiego, — wyrażamy żywe życzenie, ażeby załatwienie tej kwestyi, która przyjdzie także i pod obrady sejmiku węgierskiego, nastąpiło wkrótce na drodze porozumienia się obu sejmików.

Sejm węgierski na dzień 10. grudnia zwołany, będzie miał tak jak sejm z roku 1861 przedewszystkiem przeznaczenie przygotować inauguracyę naszą jako Króla Węgier, Dalmacyi, Kroacyi i Sławonii, i do dopełnienia tej inauguracyi za pomocą Boża, po wzięciu dyplomu inauguracyjnego. Wzywamy Was, wierni Nam mili, do postarania się wcześniej o to, ażeby królestwo to Nasze, na sejmie owym reprezentowane było.

Względem Dalmacyi powołujemy się na oświadczenia zawarte w reskrypcie Naszym z dnia 8. listopada 1861 roku, według którego kwestya unii zadecydowana być może dopiero po uregulowaniu stosunków Kroacyi pod względem prawno-politycznym. Jeżeli kwestye szczęśliwie załatwione zostaną, to nie już nie przeszkadza, ażebyście, wierni Nam mili, przeszli do innych królewskich propozycyji naszych.

Jako na taką, wskazujemy na kwestyę uregulowania sejmiku, odpowiednio do okoliczności czasowych i na ułożenie nowego prawa wyborczego, jako na kwestyę od dawna już wiszącą, ostatecznie reskrypcie Naszym z dnia 30. lipca 1861 roku sejmowi złożoną, dotąd niestety jednak niezłatwioną.

Oдноśnie projekta do praw, zastosowane ile możności do potrzeb obecnych, złożone będą przez rząd Nasz wam, wierni Nam mili, do pertraktacyi według ustawy konstytucyjnej, po ukończeniu obrad nad powyższymi przedmiotami.

Po ukończeniu sejmiku oczekujemy z pewnością, wierni Nam mili, iż postanowienia sejmowe w zwykłej redakcyi artykułów prawa, przedłożycie Nam do sankcyi królewskiej.

Wierni Nam mili!

Wielkie i ważne są zadania, nad któremi obradować macie, które wspólnie załatwić mamy.

Zaufaniem, umiarkowaniem i dojrzałą, spokojną rozważą, synowie walecznego ludu, postawicie Mnie, Waszego dziedzicznego Króla, w możności, utrwalenia zasad Waszej narodowej egzystencyi i zabezpieczenia ich na przyszłość.

Z ufnością w Bogu i Waszym patryotyzmie oświadczamy niniejszem, że sejm krajowy jest otwarty.

Zresztą zostajemy dla Was z Naszą cesarską i królewską łaską życzliwi.

Dan w Naszem stołecznem i rezydencyjnym mieście Wiedniu w Austrii dnia 2. listopada w roku zbawienia 1865 Naszego panowania siedemnastym.

Franciszek Józef, m. p.

Emil baron *Kussewicz*, m. p. fml.

Z najwyższego rozkazu Jego c. k. Apost. Mości:

Jan *Daubachy*, m. p.

Cesarskie rozporządzenie z 6. listopada 1865,

ważne w całym państwie,

względem zniesienia rewizyi paszportów u granic państwa.

Dla dalszego ułatwienia podróży w Mojem Cesarstwie rozporządzam po wysłuchaniu Mojej rady ministeryalnej co następuje:

1) Rewizye paszportów, ograniczone punktem 1. Mojego rozporządzenia z 9. lutego 1857 (Dz. u. p. Nr. 31) na granice terytorium państwa, mają i tam ustać w ogóle natychmiast.

2) Natomiast jest każdy podróżujący, tak krajowiec jak i cudzoziemiec obowiązany, wykazać się na każde żądanie z urzędu względem swojej osoby i środków utrzymania.

3) Moim przynależnym ministrom i kanclerzom nadwornym pozostawia się prawo, w wypadkach, gdzieby bezpieczeństwo lub porządek publiczny państwa wojną, wewnętrznym zaburzeniem lub innemi zdarzeniami były zagrożone, zaprowadzać czasowo wizowanie paszportów u granic państwa w ogóle, albo na pewnym teryto-

ryum granicznym, albo też do podróży z pewnych lub do pewnych państw.

4) Wykonanie tego rozporządzenia porucza się przynależnym władzom centralnym.

Schönbrunn, 6. listopada 1865.

Franciszek Józef, m. p.

Hr. *Belcredi*, m. p.

Z najwyższego rozkazu:

Bernard Meyer, m. p.

Cześć nieurzędowa.

Lwów, 16. listopada.

Artykuł Gazety wieczornej wiedeńskiej, o którym w wczorajszym telegramie wspomnieliśmy, opiewa w całości jak następuje:

„Niektóre dzienniki wspominały iż negocjacje względem zawarcia traktatu handlowego z Anglią zerwane zostały. Nie wdając się w szczegóły wiszących negocjacji, których codzienne rozgłaszanie nie odpowiadałoby obyczajowi w Anglii panującemu, możemy jednak zapewnić z największą pewnością iż wiadomość powyższa zupełnie jest bezzasadna. Również bezzasadne są przypuszczenia, z których wiadomość usnuto. Panowie Morier i Beaumont Wiedeń wprawdzie opuścili, lecz powszechnie wiadomo jest że p. Morrier, chwilowo tylko przydzielony do poselstwa angielskiego, mianowany został pierwszym sekretarzem ambasady w Atenach i nie ma to żadnego wpływu na negocjacje iż opuścił Wiedeń gwoli udania się do Anglii, dla urzędowania prywatnych spraw swoich. P. Morier nie miał udziału w negocjacjach jako pełnomocnik, podobnego udziału nie miał też i p. Beaumont, gdyż do negocjacji upoważniony jest jedynie poseł angielski lord Bloomfield, któremu dodano jako technicznego doradcę p. Malleta, członka urzędu handlowego w Londynie. W końcu wspomniemy jeszcze iż nikt nie zdołałby ująć wszystkich wieści w tym względzie krążących, nikt też nie zdoła pewnej udzielić wiadomości o istotnym stanie kwestyi; to tylko jest pewnem iż rząd cesarski w postanowieniach swych kieruje się jedynie względami na dobro kraju.“

Indep. belge zapewnia. iż rada ministrów, która się zebrała w Paryżu w dniu 11go b. m., zajmowała się głównie sprawą Algieryi. Zapewniają, iż reformy w broszurze cesarskiej zapowiedziane, wejdą w wykonanie, i że wkrótce wydany będzie pod tym względem cały szereg dekretów cesarskich. Na teraz wstrzymane ma być tylko zamierzone odwołanie kolonistów ze stron południowych Algieryi, do tego bowiem potrzeba współdziałania ciała prawodawczego, gdyż rząd myśli wystąpić z zadaniem pięciu milionów dla ich wynagrodzenia. Marszałek Mac-Mahon ma być w zupełnej zgodzie z zapatrywaniem się cesarzem na sprawę Algieryi; marszałek nie zgadza się tylko na zmniejszenie armii okupacyjnej, które jednak koniecznie nastąpi, należy to bowiem do systemu oszczędności, który p. Fould w zupełności przeprowadzi. Zgodzili się bowiem na to wszyscy ministrowie, a nawet minister wojny zaprzestał oponować. P. Persigny, który wystąpił jako przeciwnik kierunku pokojowego, nie tylko przez nikogo poparty nie został, ale Cesarz nawet zdanie jego, jako nie na czasie będące, wyraźnie odrzucił.

Wojsko francuzkie opuszcza zwolna państwo papieżkie, według zapowiedzianego programu.

Z Paryża telegrafują do wiedeńskiej *Presse*, że minister wojny *Randon* zgodził się na znaczną redukcję armii. Korespondent jednego z dzienników rękich podaje bliższe szczegóły w tym względzie. *Randon* — powiada — ustąpił z powodu wielkiej różnicy między dochodami i wydatkami. Zapewniają przeto, że zamiast umniejszenia każdego pułku o jedną kompanię zamierzono znieść trzy kompanie. Dalej postanowiono ze 120 000 ludzi, powoływanych rocznie w szeregi, a z których 40.000 pozostaje zwykle w domu jako należące do rezerwy, pełniące służbę tylko trzy miesiące w roku, przydziałać na przyszłość 75- do 80.000 ludzi do rezerwy, i tym sposobem przynieść znaczną ulgę budżetowi wojennemu. Oprócz tego utrzymują, że roboty forteczne, które zostały już rozpoczęte na rozmaitych punktach granicznych dla uzupełnienia przyjętego systemu fortyfikacyjnego, będą teraz zawieszane, i to również ze względów oszczędności. — Ostatnia wiadomość zdaje się być cokolwiek niepodobna do wiary, wszelako nie można już zaprzeczyć, że Francya zamierza podobnie jak Włochy inaugurować — choćby chwilowo tylko — erę pokoju.

W Kopenhadze uspokoiło się naprężenie umysłów, które nie dawno jeszcze pewne obawy wywołało. Spodziewają się, że ministerium trzymać się będzie polityki pośredniej między skrajnymi stronictwami. Sejm zebrać się ma w dniu 20. listopada i zajmie się zaraz obradami nad nowym projektem do konstytucyi, przez ministerium adoptowanym.

Monitor paryżski otrzymał z Konstantynopola bliższe szczegóły o niedawnych zaburzeniach w *Erzerum*. Jedno z najznacześniejszych plemion czerkieskich, Czeceńcy, chciało już dawno emigrować do Turcyi azyatyckiej, i w końcu otrzymało od Rosyi pozwolenie na to. Wyruszyli tedy w liczbie do 15.000 głów z swoją bronią i trzodami pod dozorem rosyjskich oficerów, i przybyli aż do granicy, gdzie władze tureckie dobrze ich przyjęły. Nieprzedstawiali oni wcale tak smutnego widoku, jak owi nędzarze, którzy najpierwsi emigrowali z Kaukazyi, gdyż byli zaopatrzeni w dobre kocznie, dobrze uzbrojeni, i za każdym orszakiem ciągnęły liczne trzody i wozy, na których znajdowały się haremy. Tak

przybyli do *Erzerum*, gdzie miano kilka dni spoczywać, a potem wyruszyć do nowych siedzib w górzystej, przez nieliczne szczepy kasadyjskie zamieszkałej okolicy między jeziorem Wan i *Diarbekirem*. Ale zaledwie Czeceńcy przybyli do *Erzerum*, zaczęli przybierać postawę niespokojną i groźną. Dopuszczali się nawet gwałtów i rabunków, znieważali bezbronnych mieszkańców, mianowicie Ormian, i spustoszyli nawet jeden kościół, znieważywszy wprzód biskupa i zabiwszy kilku chrześcian. Ściągnięto tedy spieszenie wszystkie zbędne wojska z prowincyi dla przywrócenia porządku, i trudo przypuścić by Czeceńcy mogli długo opierać się tym siłom zbrojnym. Także w *Rumelii* uwijają się internowani tam *Czerkiesy* bandami i obudzają wielką obawę w prowincyi. Są oni z urzędzenia przyzwyczajeni jedynie do niestałego życia, i niemoga przeto oswoić się z regularnem zatrudnieniem na wsi lub po miastach.

W Nowym Yorku zapewniają, że minister spraw zewnętrznych *Seward*, w odpowiedzi na notę lorda *Russella* obstaje przy żądaniu wynagrodzenia za szkodę przez korsarzy Separatystów handlowi unii zrządzone. Prezydent *Johnson* żąda zniesienia niewoli w *Floridzie*, jako warunku przyjęcia tego kraju na nowo do unii. Rząd angielski w *Kanadzie* uzbraja się w obawie napadu *Fenian*; w *Toronto* uwiezono wielu żołnierzy z powodu, iż z *Fenianami* sympatyzowali.

Według doniesień z Meksyku wojsko cesarskie odniosło dwa zwycięstwa nad powstańcami.

II.

Lwów, 15. listop. Wypowiedzieliśmy w wczorajszym artykule wstępny obawę, że okoliczności uchylić się nie dając, a mianowicie zaprowadzenie we Lwowie filii wielkich zakładów kredytowych, pozbawić mogą z czasem kasę oszczędności wkładek sum większych, zniewalając ją tym sposobem do ścieśnienia dotychczasowej działalności, gdyż tylko na wkładkach drobniejszych przetrwać będzie musiała. Dodaliśmy zarazem iż w takim położeniu rzeczy nie pozostaje jeno postarać się o to, ażeby kasa oszczędności nie ograniczając już czynności swej do samej stolicy, rozciągała je raczej na kraj cały a przynajmniej na te jego części, które kas oszczędności nie mają. Ze zaś w całej Galicyi wschodniej nigdzie dotąd zakładu podobnego nie zaprowadzono, w Galicyi zaś zachodniej kasy oszczędności tylko w *Tarnowie* i w *Rzeszowie* istnieją. *Lwowska* kasa oszczędności miałaby przeto nader obszerny zakres działania, i stałaby się prawdziwie krajowym zakładem, galicyjską kasą oszczędności, jaką nawet według nazwy swej być powinna. W praktycznem wykonaniu tej myśli kasa oszczędności ustanowić by mogła agentów upoważnionych do przyjmowania na jej rachunek wkładek od stron za wydawaniem książeczek, których blankiety w właściwym urzędzie gminnym złożone, agentom częściowo do użytku wydawane by były. Agentami temi byćby mogli na teraz c. k. urzędy podatkowe, w każdym mieście powiatowem zaprowadzone, które przyjmując wkładki w pewnych dniach i godzinach dogodnych dla stron wkładających, do czego głównie dni targowe i jarmarczne obraćby wypadło, wkładki takowe w osobnym rejestrze zapisywane, przeselałyby tygodniowo kasie oszczędności do *Lwowa*, w przekazach na c. k. kasę główną krajową, której urzędy poborowe zdają liczbę z wpływów i wydatków swoich, a na której rachunek sumę wkładek przelaćby mogły. Tym sposobem mieszkańcy miast powiatowych i najbliższej ich okolicy mieliby sposobność korzystnego użycia tego co dziennie lub tygodniowo z zarobku swego zaoszczędzić mogą, galicyjska zaś kasa oszczędności zyskałaby wpływy tygodniowe za pośrednictwem swych agencji, na żadną zaś stratę procentu narazonyby nie była, bo procenta te opłaca stronom dopiero od pierwszego dnia miesiąca po wkładce następującej, opłaca je nadto tylko do ostatniego dnia miesiąca wypowiedzenia lub podniesienia wkładki poprzedzającego. Wkładki stronom zwracane by były przez te same c. k. urzędy powiatowe, które je ściągnęły, rachunki zaś zład wypływające prowadzićby wypadło w formie handlowej, przez *Debet* i *Credit*, jako najwłaściwszej do utrzymania ewidencji i jawności. Zakład centralny we *Lwowie* zaprosiłby nadto urząd gminny miejscowy do pełnienia funkcji kuratora agencji, urząd zaś gminny wykonywałby funkcję tę przez członków z grona swojego delegowanych.

Urządzenie podobne zaprowadzone już było w wolnem niegdyś mieście *Krakowie*, którego kasa oszczędności, w roku 1844 zaprowadzona, ze względu na szczupłość swego działania, własnych urzędników swoich nie miała, lecz wystugiwała się w tym względzie urzędnikami kasy głównej rządowej, którzy się przyjmowaniem i wypłatą wkładek bezpłatnie zajmowali, pod kontrolą komitetu przez dyrekcję kasy oszczędności ustanowionego. Nadto była agencya filialna w kasie górniczej rządowej w *Jaworzniu*; agencya ta przyjmowała i wypłacała wkładki, rachując się z kasą główną w *Krakowie* w sposób wyżej wskazany.

Krakowska kasa oszczędności rozwiązać się i likwidować musiała w latach późniejszych, nie znalazł się bowiem nikt, coby złożył fundusz poręczający, wymagany prawem o kasach oszczędności w monarchii austryackiej obowiązującym. Dziś słyszemy że towarzystwo wzajemnych od ognia ubezpieczeń zamyśla o założeniu kasy oszczędności w *Krakowie*; w interesie kraju życzyć sobie wypada, ażeby myśl ta wykonaną być mogła.

Wracając po tej digressyi do właściwego przedmiotu, wskazyaliśmy więc już drogę, na jakiej galicyjska kasa oszczędności filie w miastach powiatowych pozyskałaby dla siebie mogła. Idzie teraz

o to ażeby i ludowi wiejskiemu nastreczyć sposobność korzystania z instytucji tak pożytecznej, na uzacnienie jego silnie wpłynąć mogącej. Tu zdaniem naszym główna czynność przypadłaby na duchowieństwo obu obrządków, które uprosi by wypadło do wzięcia udziału i do wspierania dzieła prawdziwie dobro ludu, pieczy jego powierzonego, na celu mającego. Duchowieństwo w nauce właściwej tłumaczyłoby ludowi znaczenie kasy oszczędności, zachęcałoby do złożenia w niej tego co w dobrym czasie oszczędzić może, ażeby się złożyła oszczędnością na wypadek potrzeby ratował. Proboszcz każdej parafii byłby tu moralnym agentem kasy oszczędności, krom nauki i zachęty mógłby zarazem jako pośrednik między właściwą agencją a ludem pieniądze wkładającym, przyjmować wkładki za tymczasowymi kwitami, któreby następnie wnosił do najbliższej agencji powiatowej, doręczając stronom książeczki wkładkowe, któreby mu po wniesieniu wkładek, na imię osób właściwych wystawione, wydane zostały.

Znając chrześcijańską gorliwość duchowieństwa naszego obu obrządków, wątpić nie można iż chętnie podjęłoby się pracy rozkrzewiania między ludem ducha oszczędności i pracy, bo to droga najwłaściwsza do wydobycia z niedostatku biednych dziś włościan naszych, do posunięcia ich z czasem na wyższy szczebel znaczenia, pod względem moralnym i materyalnym, które to względy ściśle są z sobą złączone.

Do nrag powyższych dodamy tylko jeszcze iż książeczki wkładkowe, dla Galicyi wschodniej przeznaczone, powinny być ułożone nie tylko w polskim ale zarazem i w ruskim języku, jako w języku ludu dla którego przeznaczone były. Wypada albowiem ażeby ten co wkłada jakakolwiek kwotę do kasy oszczędności, z książeczki wkładkowej prawa swoje wyczytać i zrozumieć mógł.

Rozumie się samo przez się, iż nowy kierunek jaki dla kasy oszczędności wskazaliśmy, pociąga za sobą potrzebę reformy statutów, o co przedewszystkiem wystaraćby się wypadło. W obecnym położeniu rzeczy zdaje nam się iż reforma statutów kas oszczędności w ogóle okaze się konieczną i nieodzowną, jeżeli zakłady tak pożyteczne nie mają być zmuszone do likwidowania, do czego by z czasem przyjsie mogło pod wpływem okoliczności na wstępie wskazanym, z wielką szkodą dla kraju całego. Dziś bowiem właśnie, więcej niż kiedykolwiek, kasy oszczędności przeważnie mają dla kraju znaczenie, dziś bowiem samorząd zastąpić ma miejsce opieki organów rządowych w sprawach wewnętrznych kraju, w sprawach gminy i powiatu. Dobry skutek zbawiennej w zasadzie reformy administracyjnej, jaka zaprowadzona być ma, zależy po większej części od kraju samego, od usposobienia i uzdolnienia jego mieszkańców. Jeżeli kraj cały w zarządzie swym na własnych siłach stać ma, potrzeba koniecznie ażeby mieszkańcy jego, a przynajmniej przeważna ich większość indywidualnie bez obcej pomocy obsieć się mogła. Do tego tylko praca i oszczędność doprowadzają, kasy zaś oszczędności ważną w tem rolę odgrywają, nastreczając każdemu łatwą sposobność pewnego i korzystnego użycia owoców swej pracy. Dależe rozwodzenie się nad sprawą tak ważną byłoby zbyteczne, wszakże wielkie przysługi jakie zakłady te ludzkości wyświadczają, powszechnie już uznane zostały.

Monarchia Austriacka.

Wiedeń, 14. listop. (*Nowiny dworu. — Wiadomości bieżące.*) Przedwczoraj o godzinie 10 wieczorem, Najjaśniejszy Pan w towarzystwie Jego Ces. Wysokości Księcia Toskańskiego, Księcia Hohenlohe i pp. adjutantów hrabiów Crenneville i Latoura, udał się pociągiem pocztowym kolei południowej do Neubergu w Styryi gdzie odbędzie się polowanie na dzikie koay. Najjaśniejszy Pan powróci do Schönbrunnu we środę wieczorem. We czwartek przed południem Najjaśniejszy Pan będzie udzielał audyencye prywatne.

Jej Cesarz. Mość Arcyksiężna Zofia uda się dnia 18. b. m. z Ischlu do Drezna w odwiedziny do dworu saskiego.

Ich Ces. Moście Arcyksiężęta Albrecht, Wilhelm i Rainer, udali się wczoraj z rana z Badenu do Wiednia; Ich Ces. Moście przenoszą się dziś z Weilburga do Wiednia.

W cesarskiej kaplicy zamkowej odbędzie się jutro nabożeństwo żałobne za Cesarza Leopolda. Celebrować będzie Jego Emiencya nuncyusz papieski Falcinelli. Członkowie najwyższego dworu będą się znajdować na tej uroczystości.

Ces. meksykański pułkownik i najwyższy ochmistrz dworu Cesarza Maxymiliana, Karol hrabia Bombelles przybył tu dnia 11. Zamiarza on przepędzić czas swego urlopu częścią tu, częścią w Gracu.

Wczoraj odbył się wybór posła na sejm krajowy z 9 dzielnic (Alsergrund). Z 700 wyborców dzielnicy tylko 429 korzystało ze swego prawa. Najwięcej głosów otrzymali Dr. Hoffer i Dr. Schuselka, około godziny 2. większość przechyliła się na stronę pana Hoffera. Dr. Karol Hoffer otrzymał 228 głosów, Dr. Schuselka 211. Za Dr. Schuselką głosowali powiększej części przemysłowcy, wyborcy trzeciego ciała wyborczego, podczas gdy głosy wyborców należących do stanu kupieckiego, doktorów i urzędników z małymi wyjątkami padały na Dra Hoffera.

Kronika.

(Rozprawy ostateczne w lwowskim sądzie krajowym.) Zabójstwo. Dnia 14. b. m. stawiony przed kolegium z 5 sędziów (prezyd. radz. sądu kraj. p. J. Rkasz, oskarżyciel zastępc. prok. państwa p. Lidl, obrońca p. adw. kra.

Dr. Krater) Jacko BoroWięc właściciel realności, z Wrocowa pod Janowem, ob. gr. kat. ojciec 1 dziecka, nigdy nie karany, jest obwiniony, że dnia 27. sierpnia b. r. przy sadzeniu kartofli na wspólnym polu, posprzeczawszy się ze swoim przeciwnikiem uderzył go kijem w głowę tak mocno, że ten upadł bez zmysłów a w 3 godziny potem w skutek wstrząśnienia mózgu umarł. Obwiniony wszędzie dotąd miany za bardzo uczciwego człowieka okazuje wielki żal. Skazany został na 2 lata ciężkiego więzienia, (prokurator proponował 5 lat. Lichwiarstwo. Na rozprawie ostatecznej dnia 13. i 14. (prezyd. radca sądu kraj. p. Kolasiński, oskarżyciel, zastępca prokuratora pań. p. Liedl), tancerz Izig Finkel ze Lwowa, 44 l. ojciec 3 dzieci izraelita, skazany za lichwiarstwo na utratę 50 zlr. z kapitału i 160 zlr. procentu, lub 2 miesiące aresztu, zapowiedział rekurs. Na tej rozprawie, na wniosek prokuratorji państwa zarządzone śledztwo zarazem przeciw świadkowi Tabak Fischl, który na korzyść obwinionego dał fałszywe świadectwo, tenże zaraz został wzięty pod straż. Toż samo proponowała prokuratorja względem drugiego świadka Leiba Weinbaum, lecz sąd oświadczył się przeciw wnioskowi. Na tej rozprawie znajdowało się mnóstwo izraelitów.

(Pożary.) W Biskowicach w powiecie samborskim, w nocy z 1. na 2. b. m. spalił się dom włościański z budynkami gospodarskimi. Przyczyna pożaru niewiadoma.

W Bauszowie w powiecie Halickim, tej samej nocy spalił się dach na domu włościańskim. Szkoda wynosi 34 zlr. 40 c.

W Samborze na przedmieściu Powtórnia także w nocy z 1. na 2. b. m. spaliły się trzy domy włościańskie i stodoła.

W Moczeraarach w powiecie Mościckim, dnia 2. b. m. spalił się śpichlerz w którym znajdujące się zboże był zabezpieczony na 535 zlr. w. a.

W Sokółowie w powiecie Olesko, dnia 4. b. m. spaliła się stodoła włościańska. Szkoda wynosi około 110 zlr.

We wszystkich czterech ostatnich wypadkach, ogień miał być podłożony.

W Złoczowie na przedmieściu Szlaki, dnia 6. b. m. spalił się dom z zapasami zboża i odzieżą właściciela. Szkoda wynosi około 100 zlr. Przyczyna pożaru nie jest wiadoma.

(Nieszczęsne wypadki.) We Lwowie w nocy z 13. na 14. b. m. 2 ludzi nocowało w cieplarni pałacu pod Nr. 45¹/₄. Przez nieostrożność zawczasie zatkali rurę od pieca i rano znaleziono ich bez życia. Jeden z nich, przy spieskiej pomocy lekarskiej został ocalony.

Dnia 14. b. m. w południe, spadł z trzeciego piętra domu pod Nr. 280 przy ulicy Halickiej czeladnik ciesielski Moses Wurm, 17 lat liczący. Odniesiono umierającego do szpitalu.

Dnia 15. przedpołudniem przy ulicy Krakowskiej powóz przyjechał głuchoniemego. Tenże ciężko skałeczony został odniesiony do szpitalu. Winny został pociągnięty do odpowiedzialności.

(Konsumenta w Wiedniu.) Dla miasta Wiednia sprowadzono w zeszłym roku i opłacono na rogatkach następujące artykuły: 333.703 wiader wina, 818.763 wiader piwa, 401.916 sztuk bydła rogatego, 136.998 cieląt, 43.136 skopów, 8729 sztuk nierogaczyny niżej 35 funtów, 162.950 sztuk nad 35 funtów, 27.967 cetnarów mięsa wołowego, 13.756 cetnarów innego mięsiva, 327.767 sztuk grubego drobiu, 91.757 kuropatw, 1.186.576 cetnarów mąki i chleba, 422.145 cetnarów jarzyny, 281.905 cetnarów świeżych owoców, 38.883 cetnarów masła, i 47.183.000 jaj. Paliwa dostarczono: 102.782 sagów drzewa, 91.163 cetnarów węgla drewnianego i 3.356.410 cetnarów węgla kamiennego.

(Teofil Hasselquist.) „Czas“ pisze: W Warszawie umarł 7. b. m. Teofil Hasselquist były pułkownik wojsk polskich, licząc lat 80. Mniemamy, że bratem zmarłego był archipresbyter kościoła NMP. w Krakowie. Rodzina Hasselquistów przeniosła się była z Szwecyi do Polski z powodu prześladowania katolików w tym kraju.

(Między nazwiskami oficerów świeżo awansowanych w Meksyku), których listę dzienniki z dni ostatnich przynoszą, znajduje się kilka nazwisk polskich, które tu dla wiadomości rodzin i znajomych uazamy za właściwe powtórzyć. I tak porucznik drugiej klasy Aureliusz Piątkowski mianowany został porucznikiem pierwszej klasy; kadeci Michał Kałmucki, Juliusz Jordan z Zakluczyna i Ludwik Artoszewski podporucznikami, pierwszy w huzarach, dwaj ostatni w ułanach. Porucznik Jakubowski dostał się do niewoli, zaś kapitan Czajkowski dowodzi oddziałem Indyan.

(Misyjonarze.) Odpływającym temi dniami do Alexandryi parowcem „Lloyda“, udaje się także misyonarz Daniel Camboni z instytutu Mazza w Weronie, a z nim 3 murzynów; najstarszy pomiędzy nimi jest jednym z wychowalców misyi afrykańskiej, którzy w roku 1856 przywiezieni zostali do Europy przez Dra Mitterutznera. Wstąpił on do zakonu Serafitów i zostawszy przed 4 tygodniami kapłanem udaje się do Afryki jako misyonarz. Dwaj inni murzyni są laikami zakonnymi i towarzyszą misyi jako katechisci i rękodzielnicy.

(Obligacya na milion.) Niedawno dziwiono się, że bank angielski posiada trzy wielkie banknoty, z których każdy opiewa na milion funtów; jeden z nich był własnością zmarłego księcia Wellingtona, i był umieszczony w jego salonie w ramach za szkłem. Wiedeń posiada także podobną osobliwość, a mianowicie obligacye 5 proc. na milion złotych. Jest ona własnością gminy miasta Wiednia, która też co pół roku pobiera za przypadający kupon 25.000 zł.

Gospodarstwo, przemysł i handel.

Wiedeń, 13. listopada. (*Targ na woły.*) Na naszym dzisiejszym targu było 1059 wołów węgier., 597 galic., i 726 krajowych. Z tych sprzedano na potrzebę miasta 1563 sztuk, na prowincye 508 sztuk, po za obrębem targu 52 sztuk; niesprzedano 257 szt. i płacono za woła ważącego 460 do 620 zł 110 zlr. do 165 zlr., za cetnar 20 zlr. 50 do 23 zlr.

Ostatnia poczta.

Berlin, 14. listopada. Jej królewiczowska Mość żona Księcia Fryderyka Karola powiła dziś Księcia, o godzinie w pół do

dzięciątą z rana. Król udał się zaraz do Księżnej, wraz z Księciem Fryderykiem Karolem.

Gazeta krzyżowa zamieściła artykuł wstępny z powodu wieści dziennikarskich o rezultacie negocjacji p. Bismarka w Paryżu. W artykule tym powiada, iż bezstronny rzut oka na mapę przekonana, że przyłączenie Księstw zaelbiańskich do Prus taką jest zmianą mapy europejskiej jaką było nabycie Śląska. Zapytujemy się czyliby drugie to nabycie mniej było słuszne niż pierwsze. Dopóki prowizoryum trwa zdaje się, iż sytuacja inne mocarstwa nie obchodzi. Z pierwszym jednak krokiem wyjścia z prowizoryum inną przybierze cechę mglista dotąd polityka europejska, względem ten rozczarowaćby powinien tych co tak gorąco pragną anexyi, żądne w tem nie widząc niebezpieczeństwa.

Namiestnik królestwa polskiego hr. Berg, dostał order orła czarnego z brylantami.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 15. listopada.

Hotel europejski: PP. Biazowski Hier., z Paniowic.
Hotel Langa: Ks. Trubeckoy, c. r. pułk. i ks. Ellisbar Elistow, c. r. podpułk., z Tiflisu.
Hotel angielski: Czajkowski Wal., z Kamionki. — Torosiewicz Franciszek, z Holhocza.
Hotel Kuhna: Kawecki Wiktor, z Bieniowa.
Hotel Krakowski: Lewicki Wład., c. k. podporucz., z Brzeżan.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 15. listopada.

PP.: Hr. Krasicki Edm., do Lisek. — Hr. Tarnowski Adam, do Zabunia. — Frank Ferd., do Nahaczowa. — Jakubowicz Antoni, do Wiednia. — Kellermann Józef, do Ujcia. — Łucki Adam, do Sarn. — Mysłowski Alfred, do Zubrzyce. — Niedzielski Antoni, do Zborowa. — Polański Tad., do Stryja. — Rakowski Jan, do Rosyi. — Szumański Eust., do Kurowic. — Treter Hilary, do Łaszek. — Tabaczyński Adam, do Wróblowic.

T E A T R.

Dziś (przedst. niem.) „O Oskar! oder: so betrügt man seine Frau.“ komedia w 3 aktach, „Er ist nicht einfersüchtig.“ komedia w 1 akcie. Pan Fryderyk Blum, dyrektor teatru w Krakowie, jako gość.

Jutro (przedst. polskie) „Szal zielony.“ komedia w 1 akcie; po raz pierwszy. „Junacy czyli portret pani Putyfarowej.“ operetka komiczna w 1 akcie.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 15. listopada 1865.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	332.65	+ 2.0	92.9	zachodni mi.	pochmurno
2. god. po poł.	332.97	+ 2.7	85.5	" "	" "
10. god. wiecz.	332.62	+ 1.2	86.1	" "	jasno

Kurs Lwowski.

Dnia 14 listopada

	gotówka		towarem	
	zł.	c.	zł.	c.
Dukat holenderski	5	10	5	16
Dukat cesarski	5	12	5	18
Półimperyal zł. rosyjski	8	81	8	91
Rubel srebrny rosyjski	1	65	1	68
" papierowy rosyjski	1	40	1	41
Talar pruski	1	60	1	62
Polski kurant i pięciozłotówka	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne w. a. za 100 zł. m. k. za 100 zł.	66	82	67	42
Galicyjskie obligacje indemnizacyjne	69	87	70	47
5% Pożyczka narodowa	69	52	70	17
Akeye gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	68	92	69	85
	185	—	187	33

Telegrafowany kurs wiedeński.

Dnia 14 listopada.

	złr.	kr.
5% Metaliki	65	85
5% pożyczka narodowa	69	35
Losy z 1860 roku	85	50
Akeye banku wiedeńskiego	779	60
" " kredytowego	160	70
Londyn, 10 funtów szterlingów	107	60
Srebro	107	26
Dukat pojedynczy	5	17

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Dnia 13. listopada.

	ohl. ind. pobyłoc. za 100 zł.	pien.	towar.
1. Dług publiczny. (za 100 zł.)			
A. Państwa.			
W austr. wal. po 5%		60.90	61.10
" " bez kuponów			
zwrotny po 5%		98.75	99.—
Z pożyczki narod. z proc.			
od stycznia do lipca po 5%		69.40	69.50
od kwiet. do paźd. po 5%		69.30	69.40
Pożyczka w srebrze z 1864 roku zwrotna w 35 latach		74.75	75.25
z r. 1851 ser. B. po 5%		—	—
Metaliki po 5%		65.57	65.85
Metaliki z proc. od maja do listopada po 5%		65.85	66.—
dtto. po 4 1/2%		57.25	57.75
dtto. " 4%		50.75	51.25
dtto. " 3%		38.—	38.50
dt o. " 2 1/2%		32.—	34.—
dt o. " 1%		12.70	12.90
Przez. do wyl. z r. 1839 ca e losy		139.—	139.50
Przez. do wyl. z r. 1839 piata część losów		136.—	136.50
Przez. do wyl. z r. 1854		79.80	80.20
Przez. do wyl. z r. 1860 po 100 zł.		85.25	85.35
Przez. do wyl. z r. 1860 po 100 zł.		93.20	93.50
Pożyczka z r. 1864 (z premią) po 100 zł.		77.10	77.30
liency Cemo po 22 hr. austr.		18.—	18.25
Wylos. obl. dawn. po 5%		60.—	62.—
" " 4 1/2%		66.75	67.25
" " 4%		60.50	61.—
" " 3 1/2%		43.59	44.—
" " 3%		—	—
" " 2 1/2%		55.—	57.—
" " 2%		40.—	41.—
" " 1 1/2%		39.—	40.—
dtto. z procent. za granicą		71.50	72.—
" " 4 1/2%		67.25	67.75
" " 4%		60.—	60.50
B. Krajów koronnych			
Nizszej Austrii		84.—	84.—
Wyż. Aust.		83.—	84.—
Salcburg		87.—	89.—
Czech		87.—	88.—
Morawii		89.50	92.—
Śląska		87.—	88.—
Styryi		86.50	87.50
Tyrolu		—	—
Kar., Krainy i Wyb.		84.—	88.—
Węgier		70.—	70.50
Banatu Tem.		92.25	92.75
Kroacyi i Sławonii		72.25	73.—
Galicyi		69.10	69.70
Siedmiogrodu		65.25	65.50
Bukowina		67.25	67.80
Z klauzula wylos. w r. 1867		67.—	67.50
Banat Temesz.		66.25	66.75
Lomb. wen. poz. z r. 1859		89.75	90.50
Dług Tyrolu		54.—	55.—
Dług Salcburga		54.—	55.—
Dług Krainy		27.—	27.50
2. Stan oblig. domestykaln.			
Pa 3% za 100 zł.		22.50	23.50
" 2 1/2% " 100 "		18.—	19.—
" 2 1/4% " 100 "		16.50	18.50
" 2% " 100 "		14.—	16.—
" 1 1/2% " 100 "		12.50	14.50
3. Akeye. (za sztuke.)			
Banku narodowego		778.—	779.—
Inst. kred. dla handlu po 200 zł. w. a.		160.20	160.30
Niż.-austr. tow. eskomt. po 500 zł.		584.—	585.—
Banku anglo-austriackiego na 200 złr. (20 fl. ster.) z wpłata 30%		69.50	70.—
Póln.kol. po 1000 zł. m. k. 1641.— 1643.—		—	—
Tow. kolei żel. państwa po 200 zł. m. k. czyli 500 fr. 174.30 174.50		—	—
Połud. kolei państw. lomb. wen. i central.-włoskiej kolei żel. po 200 zł. w. a. czyli 500 fr. z wpłata 180 zł.		177.50	178.—
Kol. Ces. Elżbiety po 200 zł. mon. konw.		125.75	126.—
Kol. Kar. Lud. po 200zł. mon. konw.		184.70	184.90
Lwowsko-czerniow. kolej po 200 zł. w. a. w srebrze (20 f. s.) z wpłata 35%		71.—	73.—
Uprzyw. czeska kolej zachodnia po 200 zł. w. a. 153.— 153.25		—	—
Połud.-póln.-niem. kolei kom. po 200 zł. m. k. 110.50 111.—		—	—
Kolei Cisy po 200zł. m. k. po 140 zł. (70%) wpłaty 147.— 147.—		—	—
Kol. Preszb. Tyrn. I. emis. po 200 zł. m. k.		—	—
dtto II. emis. po 200zł. m. k.		—	—
Kolej Bustehradzka po 500 zł. m. k.		696.—	700.—
Kolej Aussig.-Ciepl. po 200 zł. m. k.		241.—	245.—
Kol. Bern. Ross. z pierwszeństwem po 200 zł. mon. konw.		—	—
Kol. Grac.-Köfl. i Tow. gór. po 200 zł. w. a.		138.—	—
Austr. towarz. żegl. par. po 500 zł. m. k.		447.—	448.—
Lloyda w Tryecie po 500 zł. m. k.		219.—	221.—
Tow. mlyna par. w Wied. po 500zł. w. a.		380.—	390.—
Powsz. austr. Tow. gaz. po 200 zł. w. a.		265.—	270.—
Miostu łańc. w Peszcie po 500 zł. m. k.		368.—	372.—
4. Listy zastawne. (za 100 zł.)			
Banku (6let. z r. 1857 po 5% narod. przeznaczone do w. m. k. los. po 5%		104.—	104.50
Banku (na 12 m. 5% narod. przezn. do losow. w. a. (wania po 5%		88.10	88.30
Gal. Tow. kred. w w. a. po 4%		66.50	67.—
Węgier. Towar. ziemskie po 5%		77.50	78.—
5. Obligacje z prawem pierwszeństwa.			
Kolej Elżbiety po 5% za 100 zł. m. k.		97.—	97.50
detto detto w srebr. upr za 100 zł. w. a.		81.—	82.—
Emis. z r. 1862 za 100 zł. wal. austr.		75.—	76.—
Tow. austr. kol. państwa po 500 fr.		107.75	108.25
Kol. Lomb. wen. po 500 fr.		99.—	100.—
Kol. półn. po 100 zł. m. k.		91.75	92.—
Kol. półn. po 100 zł. w. a.		88.75	89.25
Kol. Glogn. po 100 zł. m. k.		79.—	79.50
Uprzyw. czeska kol. zach. po 300 zł. w. a. (w srebrze) za 100 zł.		84.50	85.50
Połud. półn. kolej kom. po 5% za 100 zł.		76.—	77.—
Kolej gal. Karola Ludwika po 300zł. w. a. (w srebrze) po 5% za 100 zł.		91.—	92.—
Tow. żeg. par. na Dun. za 100 zł. m. k.		95.50	96.50
Lloyda za 100 zł.		—	—
6 Losy. (za sztuke.)			
Inst. kred. dla handlu po 100 zł. w. a.		116.—	116.25
Tow. żeg. par. na Dun. po 100 zł. m. k.		76.—	77.—
Poż. Trye. po 100 zł. m. k.		109.—	109.50
" " po 50 zł. m. k.		48.50	49.—
Pożycz. miasta Budy po 40 zł. w. a.		21.—	22.—
Esterhazego po 40 zł. m. k.		62.—	66.—
Salma " 40 " "		25.50	26.—
Palliego " 40 " "		21.50	22.50
Clarego " 40 " "		21.50	22.50
St. Genois " 40 " "		21.00	22.50
Windischgrätz 20 zł.		16.—	17.—
Waldsteina 20 " "		16.—	17.—
Keglevicha 10 " "		12.—	12.50
Fundacya szpit. Arcyksięcia Rudolfa		11.25	11.75
Weksle. (Na 3 miesiące.)			
Amsterdam za 100 zł. hol.		90.69	90.80
Augsburg za 100 zł. w. p. n.		90.50	90.60
Berlin za 100 tal.		158.25	158.50
Wrocław za 100 tal.		—	—
Frankfurt za 100zł. w. p. n.		90.60	90.70
Genua za 100 lir. piem.		—	—
Hamburg za 100 M. B.		80.70	81.70
Lipsk za 100 tal.		—	—
Liwurna za 100 lir. tosk.		—	—
Londyn za 10 ft. szt.		107.90	108.—
Lugdun za 100 fr.		—	—
Medyolan za 100 lit. wł.		—	—
Marsylia za 100 fr.		42.20	42.90
Paryż za 100 fr.		42.90	42.90
Praga za 100 zł. w. a.		—	—
Tryest za 100 zł. w. a.		—	—
Wenecya za 100zł. w. a.		—	—
(31 dni po okazaniu.)			
Bukareszt za 100 piast. wol.		—	—
Konstantynopol za 100 piast. tur.		—	—
Kurs złota.			
Dukaty ces. men.		5.18	5.19
dtto. pełnej wagi		5.18	5.19
Korona		—	—
20trankówka		8.65	8.67
Rosyjski imperyal		8.90	8.92
Talar związkowy		1.61	1.61 1/2
Srebro		107.25	107.50
Kurs korony w c. k. kasach 13zł. 50 c.		—	—